

DVA VÝZNAMNÉ SUMMITY PREZIDENTA TRUMPA A JADERNĚ ODZBROJOVACÍ OČEKÁVÁNÍ

11. 9. 2018

V relativně krátkém časovém odstupu se přibližně v polovině roku poněkud překvapivě uskutečnila dvě významná setkání amerického prezidenta Donalda Trumpa s nejvyššími představiteli zemí, se kterými mají USA dlouhodobé bezpečnostní problémy. Jedná se o Korejskou lidově demokratickou republiku (KLDK) a Ruskou federaci (RF). Schůzka se severokorejským vůdcem Kim Čong-unem se konala 12. 6. 2018 v Singapuru a s ruským prezidentem Vladimírem Putinem 16. 7. 2018 v Helsinkách.

Společný jaderně zbrojní jmenovatel

Rozsah projednávaných otázek amerického prezidenta s oběma státníky nutně odpovídal nesrovnatelnému rozdílu v postavení KLDK a RF na světové scéně. Nicméně všechny tři jednající strany spojoval společný jmenovatel, kterým je vlastnictví jaderných zbraní obhajované koncepcí jaderného odstrašování. (Poznámka autora: koncepce je založena na předpokladu, že hrozba vysoce devastující jaderné odvety za případný jaderný útok, či eminentní přípravu k němu, ovlivní další chování potenciálního útočníka a odvrátí ho od takového činu. K úspěchu odstrašení jsou nezbytné tři základní podmínky: schopnost odstrašujícího subjektu splnit odstrašovací hrozbu, její věrohodnost a srozumitelné předání sdělení o této hrozbě vyzyvateli.)

Pokud se týče počtů jaderných zbraní, je odhadované množství severokorejských (10–20 kusů) výrazně nižší než počty těchto zbraní v držení USA a RF. Podle tvrzení prestižního nevládního *Stockholmského mezinárodního ústavu pro výzkum otázek míru* (*Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI*) bylo k lednu 2018 ve vlastnictví USA celkem 6450 jaderných zbraní (z toho 1750 operačně rozmístěných a 4700 tzv. dalších). Rusko jich vlastnilo celkem 6850 (z toho 1600 operačně rozmístěných a tzv. dalších 5250 ks). Označení operačně rozmístěné jaderné zbraně znamená jejich umístění na nosičích (pozemní, letecké a námořní), či v těsné blízkosti těchto nosičů na vojenských základnách. Označení „další jaderné zbraně“ zahrnuje jejich skladované rezervní zásoby, či jaderné zbraně předurčené k demontáži. (Poznámka autora: začátkem roku bylo podle SIPRI ve vlastnictví všech devět jaderných zemí [USA, RF, ČLR, Francie, Velká Británie,

Indie, Pákistán, Izrael a KLDR] celkem cca 14 465 jaderných zbraní, z toho 3750 operačně rozmístěných a 10 715 dalších. Několik set jaderných zbraní je ve stavu vysoké bojové pohotovosti, připravených k odpálení v minutách. Všechny jaderné země tyto zbraně modernizují, včetně jejich nosičů. Žádná z nich se také nezúčastnila sjednání Smlouvy o zákazu jaderných zbraní v r. 2017.)

Schůzka Donalda Trumpa s Kim Čong-unem (12. 6. 2018 v Singapuru)

Na realizaci schůzky a jejím oboustranně prezentovaném úspěchu měl nepochybně pozitivní vliv liberální jihokorejský prezident Mun Če-in a jeho politika vstřícných kroků vůči severnímu sousedovi. Zvláště výrazně se tento trend projevil v průběhu letošních jihokorejských zimních olympijských her a v následných aktivitách nejvyšších představitelů obou korejských států zaměřených na posílení vzájemné důvěry. Významný impuls pro další pokrok ve vzájemných vztazích představovalo setkání nejvyšších korejských představitelů 27. 4. 2018 v Pchanmundžomu, ležícím v demilitarizované zóně. V přijaté Deklaraci se obě země zavázaly k „denuklearizaci Korejského poloostrova“, což je termín, který také později převzaly Spojené státy a nahradily jím dosud používaný termín „severokorejská denuklearizace“.

Pozitivní mezikorejský vývoj ostře kontrastoval s vyhrocenými americko-severokorejskými vztahy, zejména ve druhé polovině loňského roku. Charakterizovaly je vzájemné urážky nejvyšších představitelů a výhrůžky použitím síly, viz známá Trumpova hrozba vůči severokorejskému režimu „ohněm a zuřivostí, jakou svět neviděl“. Ve zjitřené atmosféře narůstala reálná možnost vypuknutí ozbrojeného konfliktu na Korejském poloostrově, včetně případného použití jaderných zbraní. Stále vstřícnější vztahy mezi oběma korejskými státy se ale odrazily i na postupném zlepšování atmosféry mezi USA a KLDR, jehož vyvrcholením se stala schůzka na nejvyšší úrovni.

Americko-severokorejský summit byl završen podpisem *Společného prohlášení (Joint Statement)*. V tomto obecně politickém dokumentu se obě země zavazovaly vytvořit nové vztahy v souladu s přáním svých občanů po míru a prosperitě, spojit své úsilí k budování trvalého a stabilního mírového režimu na Korejském poloostrově a nalézt ostatky vězněných a nezvěstných amerických vojáků, včetně neprodlené repatriace již identifikovaných ostatků. S odvoláním na výše zmíněnou pchanmundžomskou Deklaraci se KLDR v prohlášení zavázala k úplné denuklearizaci Korejského poloostrova. Zmíněné závazky se obě země zavázaly splnit v plné míře a rychle a k jejich realizaci uspořádat co nejdříve další jednání, vedené za americkou stranu ministrem zahraničních věcí Mikem Pompeem.

Aktivity na posílení vzájemné důvěry

Pozitivním jevem je oboustranné provádění různých aktivit na posílení důvěry. Již v dubnu oznámil severokorejský vůdce ukončení jaderných a raketových zkoušek. Za přítomnosti zahraničních novinářů KLDR zničila polygon sloužící pro jaderné zkoušky a družicové snímky rovněž potvrdily zničení objektu využívaného ke zkouškám raketových motorů. Severokorejská strana také předala část ostatků Američanů padlých v průběhu korejské války. V rámci přípravy na opětovnou schůzku nejvyšších představitelů korejských států 18.–20. září

tlumočila jihokorejská strana americké administrativě zájem KLDŘ na provedení etapové denuklearizace ještě do konce prvního volebního termínu prezidenta Trumpa, tj. do začátku r. 2021. Na americký požadavek předat podrobný soupis vztahující se zejména k údajům o jaderných zbraních a štěpném materiálu severokorejská strana zatím nereaguje. Důvodem je údajně nedostatečná reciprocita vstřícných kroků ze strany USA především v otázce bezpečnostních záruk. S tím zřejmě souvisí odmítavý postoj Trumpovy administrativy k severokorejskému návrhu na přijetí mírové deklarace o ukončení korejské války, jako předstupně k uzavření mírové smlouvy nahrazující dosavadní smlouvu o příměří z r. 1953.

Americká strana naproti tomu akceptovala, že společné prohlášení neobsahuje předchozí požadavek USA na úplné, ověřitelné a nezvratné jaderné odzbrojení. Překvapivě vstřícným krokem prezidenta Trumpa se stalo jeho oznámení o pozastavení velkých americko-jihokorejských vojenských cvičení konaných pravidelně jednou ročně pod názvem „Ulchi Freedom Guardian“. Cvičení se obvykle účastnilo cca 17 500 příslušníků ozbrojených sil USA a okolo 50 000 jihokorejských vojáků. Za hlavní důvody jejich pozastavení americký prezident uvedl finanční nákladnost, např. v důsledku zapojení strategických bombardovacích letounů B-52 a B-1 ze základny na Guamu, a také jejich „provokativní charakter“. Rozsahem menší společná vojenská cvičení pozastavena nebyla. Na základě pokynu prezidenta Trumpa Ministerstvo obrany USA také zvažuje možnost snížení počtu amerických vojáků v Jižní Koreji dosahující v současné době cca 28 500 osob.

Ve vztahu k pokračujícímu sankčnímu režimu vůči KLDŘ Spojené státy zatím nepočítají s jeho zmírněním a prosazují zejména ve vztahu k ČLR a RF jeho nekompromisní plnění. Nadále také trvají na tom, že k jeho ukončení by mělo dojít až po úspěšném završení denuklearizace.

Žádné bližší údaje k denuklearizaci Korejského poloostrova

Průběh schůzky i následná tisková konference prezidenta Trumpa prokázaly absenci základních bližších údajů vztahujících se zejména k denuklearizaci Korejského poloostrova a s ní související problematikou. Hlavním problémem tak zůstává nepředložení časového harmonogramu dosažení denuklearizace a způsob ověřování tohoto procesu. Zatím se ověřování provádí buď prostřednictvím pozvaných novinářů či pomocí satelitního snímkování, které nemusí být vždy zcela věrohodné. Forma inspekčních kontrol nebyla domluvena a samotná denuklearizace tak bude zřejmě probíhat bez inspekčních kontrol, podobně jako tomu bylo s ukončením vojenského jaderného programu v Jihoafrické republice po odstranění apartheidu. S obnovením kontrol mírového využívání jaderné energie prostřednictvím MAAE se proto dá zřejmě počítat až po případném obnovení členství KLDŘ ve Smlouvě o nešíření jaderných zbraní a návazného plnění závazků vyplývajících ze Všeobecné zárukové dohody MAAE a jejího Dodatkového protokolu.

Bezpečnostní záruky USA

Protože se hovoří o denuklearizaci Korejského poloostrova, který se tak *de facto* stane zónou bez jaderných zbraní, budou bezpečnostní záruky USA možná obdobné jako v případě dalších zón bez jaderných zbraní (Afrika, Latinská Amerika, středoasijské země aj.). Postup je takový, že v případě souhlasu s vytvořením

této zóny a uzavření příslušné smlouvy účastnickými státy uděluje všech pět tzv. deklarovaných jaderných zemí, které jsou současně stálými členy Rady bezpečnosti OSN (Francie, ČLR, Velká Británie, RF a USA), členským zemím zóny tzv. negativní bezpečnostní záruky. Spočívají v závazku nepoužít proti těmto zemím za žádných okolností jaderné zbraně, ani nehrozit jejich použitím.

Pokud bude denuklearizace Korejského poloostrova řešena formou vytvoření zmíněné zóny, lze předpokládat, že dosavadní tzv. pozitivní bezpečnostní záruka USA, někdy nazývaná jaderným deštníkem, pro Jihokorejskou republiku, tj. poskytnutí pomoci v případě, že by se stala objektem jaderného útoku nebo hrozby jeho uskutečnění, zřejmě skončí. (Poznámka autora: obdobný jaderný deštník poskytují USA také Japonsku.)

Další předpokládaný vývoj

Nelze vyloučit, že KLRD bude požadovat zachování jaderněpalivového cyklu pro mírové potřeby (lékařství, zemědělství aj.), podobně jako Jižní Korea. Naopak, s ohledem na výše uvedené zničení údajně jediného zkušebního střediska pro raketové motory dlouhého doletu se zřejmě bude muset vzdát mírového vesmírného programu, který žádný mezinárodněprávní instrument nezakazuje.

Z hlediska jaderného nešíření bude mj. důležitou otázkou další osud severokorejských jaderných a raketových odborníků, kteří v důsledku denuklearizace ztratí své privilegované postavení. Jako možný způsob řešení se nabízí již vyzkoušený a vcelku efektivní *Nunn-Lugarův program Kooperativního snížení hrozby (Cooperative Threat Reduction)*. Na základě americko-ruské dohody byl využíván v prvních letech po rozpadu SSSR zejména k zabezpečení a likvidaci nadpočetných ruských jaderných zbraní, včetně radioaktivního materiálu, a k nabídce nových pracovních možností jaderným odborníkům. Do tohoto asistenčního programu se tehdy finančně a expertně zapojily i další země, např. Kanada a některé státy EU.

Problematika existence chemických a biologických zbraní v obou korejských zemích zatím není na programu a její řešení se dá očekávat až po ukončení procesu denuklearizace.

Vzhledem k významu listopadových kongresových voleb v USA, ve kterých se bude rozhodovat o udržení republikánské většiny v obou komorách, pro prezidenta Trumpa, by administrativa jistě uvítala výraznější pokrok v procesu denuklearizace. Z tohoto hlediska lze také posuzovat různé formy nátlaku na KLRD, např. tvrzení ministra obrany Jima Mattise o možnosti obnovení velkých americko-jihokorejských cvičení či odkládání návštěvy ministra zahraničních věcí Pompea v KLRD. S tím souvisí i některé kroky ameické administrativy k tlumení údajně nadměrných vstřícných aktivit jihokorejské strany (např. snaha o zřízení železničního spojení mezi oběma státy) z obavy, že povedou k ohrožení urychlení denuklearizačního procesu.

Významnou pozitivní úlohu v daném procesu si však nadále nesporně zachová jihokorejská administrativa v čele s prezidentem Mun Če-inem a její eminentní zájem na dalším prohlubování trendu sblížování obou korejských států v ekonomice, kultuře, sportu aj. Rozhodující motivací v tomto směru nadále zůstává úsilí

o vyloučení vzájemného ozbrojeného konfliktu s předpokládaným zapojením USA a vedoucího k těžko představitelným ztrátám na životech a zničené infrastruktuře.

Schůzka Donalda Trumpa s Vladimírem Putinem

(16. 7. 2018 v Helsinkách)

Zvolení Helsinek za místo schůzky, zejména s ohledem na vyostřování americko-ruských vztahů, mělo určitý symbolický význam. V průběhu studené války byly v tomto městě v r. 1975 schváleny v rámci Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě tzv. Helsinské dohody, na jejichž sjednání se shodly USA, Kanada, tehdejší SSSR a 33 evropských zemí, s výjimkou Albánie. Cílem dohod bylo zahájit proces vedoucí ke zlepšení vztahů mezi Východem a Západem, k zabránění jaderné katastrofy a k budování společné bezpečnosti prostřednictvím Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a jejích následných schůzek. Konference byla v r. 1995, po skončení studené války a rozpadu komunistických režimů ve státech východního bloku, přejmenovaná na Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (dále OBSE).

Okruh zájmových otázek v americko-ruských vztazích je velmi široký. Zahnuje zejména mezinárodní terorismus a šíření jaderných zbraní, vývoj na Blízkém východě a zejména v Sýrii, Írán, denuklearizaci Korejského poloostrova, kybernetickou bezpečnost, dále Ukrajinu a Krym, vojenské využívání vesmíru, vztahy RF s NATO aj. Po skončení schůzky však nebylo vydáno žádné komuniké. Ze závěrečné společné tiskové konference obou prezidentů vyplynulo, že významné místo jednání tvořila, a to zřejmě i na jejich separátním setkání pouze s tlumočnický, problematika jaderných zbraní a hrozba jejich šíření. I když nebyly sděleny žádné podrobnosti, dá se předpokládat, že ve vztahu k jaderným zbraním byly projednávány zejména dva okruhy otázek: prodloužení platnosti smlouvy New START z r. 2010, která skončí v únoru 2021, a další osud smlouvy o eliminaci jaderných zbraní středního doletu odpalovaných z pozemních stanovišť, tzv. smlouva INF z r. 1987. Nelze však vyloučit, že se hovořilo rovněž o taktických jaderných zbraních v Evropě.

Americko-ruská smlouva New START (2010)

Oficiálním názvem smlouvy New START, která nahradila smlouvu START z r. 1991, je *Smlouva mezi Spojenými státy americkými a Ruskou federací o opatřeních pro další snížení a omezení strategických útočných zbraní (Treaty between the United States of America and the Russian Federation on Measures for the further Reduction and Limitation of Strategic Offensive Arms)*. Zmíněný právní instrument podepsali 8. 4. 2010 v Praze tehdejší prezidenti USA a RF – Barack Obama a Dmitrij Medveděv.

Součástí smlouvy New START je Protokol a jeho Technické přílohy, které mají utajený charakter. Smlouva stanovila stropy snížení pro operačně rozmístěné jaderné hlavice na 1550 ks, pro rozmístěná a skladovaná odpalovací zařízení (*launchers*) na 800 ks a pro rozmístěné strategické nosiče, tj. mezikontinentální balistické řízené střely (ICBMs), námořní balistické řízené střely (SLBMs) a strategické bombardovací letouny na 700 ks. Smlouva také počítala s vytvořením

Bilaterální konzultativní komise a s využíváním Středisek snížení jaderného rizika. Desetiletá platnost této smlouvy skončí v únoru 2021, avšak její znění umožňuje prodloužení platnosti o dalších pět let.

Americko-sovětská smlouva INF (1987)

Americko-sovětská *Smlouva o eliminaci řízených střel středního a kratšího doletu* (*Treaty on the Elimination of Intermediate-Range and Shorter-Range Missiles*, INF) byla podepsaná prezidenty Ronaldem W. Reaganem a Michaiilem S. Gorbačovem ve Washingtonu 8. 12. 1987. Zakazuje oběma zemím vlastnit, vyrábět nebo provádět letové zkoušky balistických řízených střel nebo řízených střel s plochou dráhou letu odpalovaných z pozemních stanovišť (GLCMs) s doletem od 500 do 550 km. Zakazuje rovněž vlastnit či vyrábět odpalovací zařízení (*launchers*) pro takové řízené střely. Pro dohled nad plněním INF byla zřízena Zvláštní ověřovací komise (*Special Verification Commission*, SVC).

Obě strany se již několik let vzájemně obviňují z porušování INF, a je proto otázkou, jak dlouho bude smlouva INF ještě v platnosti. USA obviňují Rusko, že vyvíjí a zkouší zakázané pozemní ŘS s plochou dráhou letu (GLCMs) a že v r. 2016 začalo s jejich blíže neupřesněným rozmisťováním. Rusko naproti tomu obviňuje USA z porušování smlouvy INF výstavbou protiraketové obrany v Evropě a s ní souvisejícím rozmisťováním antiraket v Rumunsku a koncem t. r. v Polsku, které mohou mít parametry spadající do omezení smlouvy INF.

Mezi hlavní přepokládané důvody pro ruské porušení smlouvy INF označují někteří kontrolně-zbrojní experti rozmístění řízených střel středního a kratšího doletu u sousedních jaderných zemí (Indie, Pákistán a ČLR), které sice mají přátelské vztahy s RF, avšak nejsou vázány závazky vyplývajícími ze smlouvy INF. Spojené státy, které nesousedí s žádnou jadernou zemí, obdobné potenciální hrozbě vystaveny nejsou. Za další důvody uvádějí experti konvenční převahu NATO a budování protiraketové obrany USA a NATO v blízkosti ruských hranic v Evropě (Rumunsko, Polsko a Bulharsko).

Taktické jaderné zbraně v Evropě

Taktické jaderné zbraně (s doletem do 500 km) nejsou součástí žádné kontrolně-zbrojní smlouvy. Některými kontrolně-zbrojními experty je za rizikové označováno jejich předsunuté rozmístění Spojenými státy v pěti evropských zemích (Německo, Nizozemsko, Belgie, Itálie a Turecko), propojení s konvenčními silami a pravděpodobné přesunutí odpovědnosti za jejich použití na válčičti z politické složky na vojenskou.

Po skončení studené války bylo dosaženo významného pokroku ke snížení tohoto rizika. Na podzim r. 1991 došlo k jednostranným prohlášením amerického prezidenta G. Bushe (staršího) a prezidenta SSSR M. Gorbačova o snížení počtů těchto zbraní. Avšak v důsledku absence formální smlouvy nejsou k dispozici údaje o skladovaných zbraních, o počtech jaderných hlavic určených k likvidaci či umístěných v ústředních skladech nebo o jejich operačním rozmístění.

Jak se uvádí ve strategických bezpečnostních dokumentech schválených Trum-povou administrativou koncem loňského a začátkem letošního roku, USA přikládají tomuto druhu jaderných zbraní významnou úlohu, zejména v souvislosti

s často citovanou údajnou ruskou hrozbou vést v Evropě omezený jaderný konflikt. Svědčí o tom zejména plánované nahrazení současných cca 150 ks jaderných bomb B-61, rozmístěných na šesti amerických leteckých základnách ve výše uvedených pěti nejaderných členských zemích NATO, modernější verzí vodíkové bomby B61-12. Jako nosiče jsou využívány letouny tzv. dvojího použití (pro konvenční, ale i jaderné zbraně), s jejichž nahrazením modernějšími typy se rovněž počítá. Na základě aliančního ujednání o jaderném sdílení (*nuclear sharing arrangements*) se cvičí na těchto letounech, kromě amerických, rovněž piloti uvedených aliančních nejaderných evropských zemí. Stoupenci jaderného odzbrojování argumentují, že tento přístup je v rozporu se zněním Smlouvy o nešíření jaderných zbraní (NPT) zakazující jaderným zemím umožnit přístup k těmto zbraním nejadernými státy. Rusko má údajně na svém území v ústředních skladech uloženo přibližně 2000 ks různých typů těchto zbraní. Tvrzení o jejich předsunutém rozmístění ruská strana odmítá.

Další předpokládaný vývoj

Pokud by obě jednající strany, které mají ve vlastnictví okolo 90 % celkového množství jaderných zbraní ve světě, měly upřímný zájem na jejich dalším snížení, měla by další jednání pokračovat na expertní úrovni. Avizovaná podzimní návštěva amerického ministra obrany Jima Mattise v Moskvě by tomu také mohla nasvědčovat. Předchůdce prezidenta Trumpa, Barack Obama, ve svém berlínském projevu v červnu 2013 navrhl Rusku snížení počtu jaderných hlavic v rámci smlouvy New START z 1550 ks na 1000 kusů. I přes tehdejší souhlas prezidenta Putina s americkým návrhem však ke konkrétní realizaci nedošlo. S ohledem na jednoznačně odmítavý postoj prezidenta Trumpa k opatřením přijímaným předchozí Obamovou administrativou je přijetí obdobného návrhu nepravděpodobné. Reálná je však shoda na prodloužení platnosti smlouvy New START o dalších pět let.

Ve vztahu ke smlouvě INF nelze vyloučit, že na základě společné dohody, s přihlédnutím k odlišným postojům k jejímu plnění, USA a RF začnou jednat o novém smluvním znění, přízpusobeném stávající realitě.

Žádoucí by rovněž bylo vyřešení problematiky taktických jaderných zbraní v Evropě. To by však zřejmě předpokládalo stažení amerických taktických jaderných zbraní v pěti evropských zemích do USA a s tím související ukončení alianční koncepce *ujednání o jaderném sdílení*. Ze strany RF by recipročně mohlo dojít k ověřitelnému zničení tohoto typu jaderných zbraní skladovaných v evropské části ruského území.

V rámci přijímání opatření na posílení vzájemné důvěry by bylo žádoucí, kdyby obě země oficiálně přijaly bezpodmínečný závazek o nepoužití jaderných zbraní jako první. V současné době tento závazek oficiálně zastává od r. 1964 pouze ČLR. Mohly by se také případně shodnout na oboustranném snížení vysokého stupně pohotovosti jaderných zbraní k odpálení, což by se však mělo současně odrazit i v jejich revidovaných vojenských doktrínách.

Možné důvody prezidenta Trumpa pro obě schůzky

O motivech, které vedly amerického prezidenta Donalda Trumpa k uskutečnění obou překvapivých schůzek, existují různé spekulativní úvahy. Od Trumpova

zanícení a obdivu pro jednání s tzv. silnými osobnostmi až po touhu získat mezinárodní ocenění v podobě udělení Nobelovy ceny míru. Jak známo tato cena byla mj. udělena jeho kritizovanému předchůdci Baracku Obamovi koncem r. 2009 za jeho úsilí o dosažení úplného jaderného odzbrojení a rovněž za aktivity proti globálnímu oteplování. Naposledy byla tato cena udělena v r. 2017 nevládní *Mezinárodní koalici za zrušení jaderných zbraní (International Campaign Against Nuclear Weapons, ICAN)* zastřešující přes sto protijaderných nevládních organizací z celého světa, za její úsilí při sjednání Smlouvy o zákazu jaderných zbraní v rámci OSN v témže roce. (Poznámka autora: Návrh na udělení této ceny prezidentu Trumpovi podalo začátkem května t. r. několik republikánských kongresmanů a guvernérů s poukazem na prezidentův podíl na uklidnění situace na Korejském poloostrově.)

V souvislosti s americko-ruským summitem se spekuluje rovněž o záměru USA hrát tzv. ruskou kartu vůči ČLR. Mělo by jít o období taktického přístupu Nixonovy administrativy v době studené války, kdy americký prezident, na radu tehdejšího svého ministra zahraničních věcí Henryho Kissingera, začal zlepšovat vztahy s ČLR, ve kterých viděl protiváhu zhoršeným vztahům s tehdejším Sovětským svazem.

Zastávám názor, že ať už byly motivy amerického prezidenta jakékoli, včetně protikladnosti některých jeho dalších kroků, rozhodující je, že výše zmíněné schůzky přispěly k určitému zklidnění mezinárodní bezpečnostní situace. Pokud následné kroky jednajících stran povedou k denuklearizaci Korejského poloostrova a postupnému sblížení obou korejských států a podpisu mírové smlouvy, stejně tak jako k případnému výraznějšímu snížení počtu amerických a ruských strategických jaderných zbraní, či k přijetí dalších vstřícných jaderně odzbrojovacích opatření na posílení vzájemné důvěry, zaslouží si Donald Trump v tomto směru ocenění.

Tyto Trumpovy vítané aktivity však současně příkře kontrastují s vyhrocováním situace na Blízkém východě v důsledku démonizování Íránu a přijímání různých nepřátelských protiiránských opatření po odstoupení USA od iránské jaderné dohody v květnu t. r. Není žádným překvapením, že protiiránské postoje USA jsou vysoce oceňované nejbližšími americkými blízkovýchodními spojenci, tj. Saúdskou Arábií, Spojenými arabskými emiráty a Izraelem, tj. zeměmi, které vždy byly jednoznačnými odpůrci zmíněné dohody. Od obnovení a zpřísnění sankcí, a to i vůči všem společnostem obchodujícím s Íránem, si Trumpova administrativa slibuje v této zemi změnu režimu, který by byl, podle představ USA, povolnější vůči americkým požadavkům. Ke zklidnění situace na Blízkém východě nepřispívají také některé kontroverzní kroky a nekritický postoj Trumpovy administrativy k stále se prohlubující segregáční vnitřní politice izraelské Netanjahuovy pravicové vlády vůči nežidovským občanům.

Miroslav Tůma

Centrum mezinárodního práva (tuma@iir.cz)

Zdroje:

▶ The Editorial Board: Trump Gushes Over North Korea. *The New York Times*, June 12, 2018.

On-line: <https://www.nytimes.com/2018/06/12/opinion/trump-north-korea-summit-nuclear.html>.

▶ Erästö, Tytti-Topychkanov, Petr: *Russian and US policies on the INF Treaty endanger arms control*. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), June 15, 2018.

▶ The full text of the Donald Trump and Kim Jong-un statement. *The Guardian*, June 12, 2018.

On-line: [https://www.theguardian.com\(us-news/2018/jun/12/full-text-donald-trump-kim-jong-un-statement](https://www.theguardian.com(us-news/2018/jun/12/full-text-donald-trump-kim-jong-un-statement).

▶ Choe Sang-Hun: Kim Jon-un Says He Wants Denuclearization Before Trump's Current Term Ends. *The New York Times*, September 6, 2018.

On-line: <https://www.nytimes.com/2018/09/06/world/asia/kim-jung-un-donald-trump-denuclearize.html>.

▶ Choe Sang-Hun: South Korean Envoy Visits North Korea to Help Revive Nuclear Talks. *The New York Times*, September 5, 2018.

On-line: <https://www.nytimes.com/2018/09/05/world/asia/south-korea-north.html?nef=collection%%2Fworld&action=click&contentColle..>

▶ Choe Sang-Hun: Trump's Cancellation of Pompeo Trip Dashes Hopes in South Korea. *The New York Times*, August 25, 2018.

On-line: <https://www.nytimes.com/2018/08/25/world/asia/korea-trump-pompeo.html>

▶ Choe Sang-Hun: Kim Jon-un Says He Wants Denuclearization Before Trump's Current Term Ends. *The New York Times*, September 6, 2018.

On-line: <https://www.nytimes.com/2018/09/06/world/asia/kim-jung-un-donald-trump-denuclearize.html>.

▶ Choe Sang-Hun: South Korean Envoy Visits North Korea to Help Revive Nuclear Talks. *The New York Times*, September 5, 2018.

On-line: <https://www.nytimes.com/2018/09/05/world/asia/south-korea-north.html?nef=collection%%2Fworld&action=click&contentColle..>

▶ Choe Sang-Hun: North Korea Starts Dismantling Key Missile Facilities, Report Says. *The New York Times*, July 23, 2018.

On-line: <https://www.nytimes.com/2018/07/23/world/asia/north-korea-dismantling-missile-facilities.html>.

▶ Israel Passes „National Home“ Law, Drawing Ire of Arabs. *The New York Times*, July 18, 2018.

On-line: <https://www.nytimes.com/2018/07/18/world/middleeast/israel-passes-national-home-law.html>.

▶ Modernization of nuclear weapons continues; number of peacekeepers declines: New SIPRI *Yearbook* out now. SIPRI Yearbook 2018, 18 June 2018. National Security Strategy of the United States of America – December 2017-12-20.

▶ *Nuclear Posture Review 2018*. Department of Defense of the United States of America.

- ▶ Nunn, Sam-Lugar, Richard: We're all preparing for the Trump-Kim summit to go wrong. But what if it goes right? *The Washington Post*, April 23, 2018.
On-line: <https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/were-all-preparing-for-the...>
- ▶ Pengelly, Martin: Trump orders Pompeo to delay nuclear North Korea talks due to lack of progress. *The Guardian*, 24 Aug 2018.
On-line: <https://www.theguardian.com/us-news/2018/aug/24/trump-pompeo-delay-nuclear-north-korea-talks-lack-of-progress>.
- ▶ Perlez, Jane: Is China Undermining Efforts to Disarm North Korea? Not Yet, Analysts Say. *The New York Times*, August 25, 2018.
On-line: <https://www.nytimes.com/2018/08/25/world/asia/china-north-korea-sanctions.html>.
- ▶ Schmitt, Eric: Pentagon and Seoul Surprised by Trump Pledge to Halt Military Exercises. *The New York Times*, June 12, 2018.
On-line: <https://www.nytimes.com/2018/06/12/world/asia/trump-military-exercises-north-south-korea.html>.
- ▶ Sonne, Paul: Mattis Plans for new U.S. nuclear weapon could be bargaining chip with Russia. *The Washington Post*, February 6, 2018.
- ▶ Tůma, Miroslav: *Jak dál v jaderném nešíření a odzbrojování*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014.
- ▶ Tůma, Miroslav: Nepovede realizace plánovaných záměrů Trumpovy administrativy v oblasti jaderných zbraní ke snížení práhu možnosti vypuknutí jaderné války? *Mezinárodněprávní reflexe 2018/3/ČJ*, 21. 2. 2018. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, Centrum mezinárodního práva.
- ▶ Ware, Alyn: *Nuclear weapons in Germany inflame conflict between NATO and Russia*. Abolition 2000 and UNFOLD ZERO, 13 July 2018.